

ความต้องการในการเรียนรู้ความฉลาดทางจริยธรรม ของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

The Moral Intelligence Learning Needs of At-Risks Juveniles

อภิชาติ ผลประเสริฐ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดมรรคมีองค์แปดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมตามแนวคิดมรรคมีองค์แปดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการอย่างแท้จริงของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และนำแนวคิดที่ได้มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดมรรคมีองค์แปดและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในขั้นตอนต่อไปกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนอาชีวศึกษา ระดับปวช. จำนวน 400 คน ในสถาบันการอาชีวศึกษา กลุ่มเสี่ยงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 10 สถานศึกษา โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากจำนวนนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับปวช.ทั้งหมดในสถาบันการอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 21 สถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสำรวจความต้องการในการเรียนรู้ความฉลาดทางจริยธรรมการวัดผลและประเมินผลเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการสำรวจข้อมูลพบว่า ประเด็นที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ ด้านความเป็นธรรมมากที่สุดรองลงมาคือด้านความเคารพ และด้านการควบคุมตนเองตามลำดับ

คำสำคัญ: มรรคมีองค์แปด/นีโอฮิวแมนนิส/ความฉลาดทางจริยธรรม/เยาวชนกลุ่มเสี่ยง

Abstract

The purpose of this research was to study the needs to strengthen the moral intelligence for at-risk juveniles based on the concepts of the noble eightfold path and neo-humanist. The results of the learning needs analysis were to develop a non-formal educational program to enhance moral intelligence for at-risk juveniles. The samples were 400 vocational students from 10 at-risk vocational schools under the twenty-one at-risk vocational schools from the Office of the Vocational Education Commission and the Office of the Private Education Commission in Bangkok. The quantitative research data was gathered with a questionnaire including the seven essential virtues of moral intelligence. The measurement and evaluation was measured with a five-point scale. The statistical analysis was conducted by identifying the percentages, mean, standard deviation and content analysis. The research findings were as follows: the moral intelligence learning needs of at-risk juveniles in the study were at a high level. It was shown that the highest need was for fairness followed by respect and self-control.

KEYWORDS: THE NOBLE EIGHTFOLD PATH/NEO-HUMANIST/MORAL INTELLIGENCE/ AT-RISK JUVENILES

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมรุนแรงในสังคมไทย ในปัจจุบันเป็นปรากฏการณ์ในสังคมที่นับวันยิ่งเพิ่มมากขึ้นและเลวร้ายมากขึ้น โดยพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงมีหลายรูปแบบ และเกิดจากหลายสาเหตุพฤติกรรมรุนแรงเหล่านี้ ได้แก่ พฤติกรรมรุนแรงในการทำร้ายร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ในสังคมที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมความรุนแรงในสังคม การก่อเหตุทะเลาะวิวาทใช้ความรุนแรง การตีกันหรือยกพวกตีกันของนักเรียนหรือนักศึกษา การทำร้ายร่างกายคู่ปรับรถเมล์ หรือหน้าศูนย์การค้า หรือหน้าสถาบัน หรือตามท้องถนน

ของนักเรียนหรือนักศึกษา การรุมทำร้ายผู้ที่ไม่มีทางต่อสู้ การทำร้ายร่างกายคนที่ไม่เคยมีการทะเลาะวิวาทหรือรู้จักกันมาก่อน โดยที่เหยื่อของพฤติกรรมรุนแรงเหยื่อของพฤติกรรมรุนแรงนี้อาจเกิดอันตรายถึงชีวิตยิ่งไปกว่านั้นปัญหาพฤติกรรมรุนแรงในเด็กและเยาวชนในสังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในขั้นวิกฤต และมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ปัญหาพฤติกรรมรุนแรงเหล่านี้อาจพัฒนาเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมในวัยผู้ใหญ่ในอนาคต (วรารัตน์ วิจารณ์ปรีชา, 2550)

กองบัญชาการตำรวจนครบาลชี้แจงสถิตินักเรียนตีกันภายในพื้นที่รอบกรุงเทพมหานครตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 30 เดือนพฤษ-

ภาคม พ.ศ. 2555 ได้รับแจ้งเหตุนักเรียนตีกันถึง 386 ครั้ง สาเหตุจากการทะเลาะวิวาท ก่อความรุนแรง และยกพวกตีกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า ในช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมาเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทของนักเรียนมีความรุนแรงมากขึ้นจากรายงานการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจำแนกตามระดับการศึกษาของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2550 มีนักเรียนอาชีวศึกษาระดับปวช.ที่ถูกดำเนินคดีมีมากกว่าจำนวนนักเรียนระดับปวส. และแม้ว่ากองบัญชาการตำรวจนครบาลและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้พยายามกำหนดนโยบาย และมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาวุฒิกกรรมรุนแรงที่เกิดขึ้น แต่ก็ยังมีแนวโน้มของพฤติกรรมความรุนแรงจากการทะเลาะวิวาท และทำร้ายกันของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนี้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นของเยาวชน รวมถึงพฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรม การกระทำความผิด ได้แก่การกระทำความรุนแรงทั้งทางวาจา และการทำร้ายร่างกาย การทารุณ การฆ่ากันตาย ที่กระทำโดยเยาวชนต่อเยาวชนด้วยกันหรือต่อผู้อื่น และการกระทำที่ส่งผลร้ายต่อประชาชนหรือเหยื่อของความรุนแรง ตลอดจนการที่ผู้อยู่ในเหตุการณ์ได้รับบาดเจ็บหรือได้รับอันตรายถึงชีวิตนั้น สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมที่จำเป็นต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาคความรุนแรงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนเป็นบุคคลที่สำคัญต่ออนาคตของประเทศชาติ การดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาวุฒิกกรรมรุนแรงในเยาวชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องตระหนักในการพัฒนาให้เกิดความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เยาวชนมีความ

สามารถในการแยกแยะความถูกต้องกับความไม่ถูกต้อง มีความฉลาดทางจริยธรรม มีพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2542) กล่าวว่ามนุษย์จำเป็นต้องมีคุณธรรมเพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิต ดังนั้นการมีคุณธรรมจริยธรรมจะช่วยเป็นกรอบควบคุมความประพฤติภายนอกไว้ให้ประพฤติดี ไม่ทำร้ายผู้อื่นทั้งความคิด การกระทำ และคำพูด ไม่ต้องการสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน ไม่พูดปด เป็นต้น และการทำสมาธิจะช่วยให้เกิดพลังความรักความเมตตากรุณาแก่ตัวเองและผู้อื่น

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์ในปัจจุบัน โดยยึดหลักการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต บูรณาการวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยเน้นการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตน สามารถเรียนรู้ เกิดความสำนึกที่จะพัฒนาตนเองได้ เป็นคนคิดเป็น สามารถปรับตัวเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา สามารถเรียนด้วยตนเอง พึ่งพาตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษานอกระบบโรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการศึกษาให้กับตนเองได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงถือเป็นกระบวนการของการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49

ระบุว่า รัฐจะส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยกำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาเพื่อความสุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 6 มาตรา 8 มาตรา 22 และมาตรา 23 ดังนี้ ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในมาตรา 8 (1) กล่าวถึงการจัดการศึกษาโดยให้ยึดหลักกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มาตรา 22 ให้ยึดหลักการจัดการศึกษาว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 (5) กล่าวถึงการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาเพื่อให้ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้คณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21 รายงานต่อยูเนสโก (2551) ถึงการศึกษาที่จะดำเนินไปตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ต้องอาศัยหลักการเรียนรู้ 4 แบบ ซึ่งเป็นสี่เสาหลักทางการศึกษา คือ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง

(Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) ทั้งนี้การเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถช่วยให้ผู้เรียนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ Knowles (1975) ว่าการที่บุคคลจะมีความสามารถเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้นจะต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่สามารถวินิจฉัยบอกความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ สามารถแสวงหาทรัพยากรในการเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ การศึกษาต้องเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ใช่เรียนรู้แค่ในห้องเรียน หรือสิ้นสุดการเรียนรู้เมื่อสำเร็จการศึกษา ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างความต้องการในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีความสุขสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาประเทศด้วยการพัฒนาความสุขให้เกิดขึ้นกับคน และสังคม

จากการที่การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและการพัฒนาคนให้มีคุณภาพคือการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืนตลอดจนนโยบายด้านความมั่นคงของชีวิตและสังคมของคณะรัฐมนตรี พ.ศ. 2554 ที่กำหนดให้เด็กและเยาวชนเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาประเทศ ส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ให้เยาวชนทุกช่วงวัยมีความรู้คู่จริยธรรม สร้างความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์ โดยที่เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรและอนาคตที่สำคัญของประเทศ ถ้าเด็กและเยาวชนประพฤติตนเป็นคนดี ไม่สร้าง

ความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและส่วนรวมจะเป็น คนดีมีศีลธรรมสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ ประเทศชาติต่อไปและจากนโยบายการลดพฤติกรรม รุนแรงในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ผู้วิจัยเห็นว่า การ ศึกษาจากระบบโรงเรียนจะช่วยลดปัญหา พฤติกรรมรุนแรงในสังคมไทยและช่วยให้ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรงนี้มีโอกาส เรียนรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง มีภาพพจน์ที่ดีของ ตนเอง มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก มีการ เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น มีความรักความเมตตา เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่น และสามารถปรับ ตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเพื่อให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงนี้มี ภูมิคุ้มกันต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรงและปัจจัย ต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรง ทั้งนี้จากรายงาน การวิจัยของ เกียรติภูมิ วงศ์รจิต และคณะ (2552) พบว่า สาเหตุของการมีพฤติกรรมรุนแรงของ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจาก ทั้งตัวบุคคลเองและจากผู้อื่นหรือสภาพแวดล้อม โดยที่บุคคลสามารถอยู่ในฐานะที่เป็นผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ควบคุมได้ยาก ดังนั้นความสามารถในการยับยั้งตนเองให้ห่างจาก บุคคล หรือสถานการณ์ที่มีความรุนแรงได้ จะ สามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมรุนแรง ได้มาก นอกจากนี้จากการศึกษาปัญหาพฤติกรรม ความรุนแรงในเยาวชนที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ ในสังคม และจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ พบว่า การขาดความฉลาดทางจริยธรรม การขาดการ ได้รับการปลูกฝังความรู้สึกนึกคิดด้านคุณธรรม จริยธรรมที่สั่งมาจากครอบครัวซึ่งส่งผลให้มี พฤติกรรมการแสดงออกที่ก้าวร้าว การขาด ความรู้สึกควบคุมตัวเอง การขาดความเห็นอก เห็นใจผู้อื่น การขาดความตระหนักในการประเมิน ความถูกต้องของพฤติกรรม การขาดความรัก

ความอบอุ่น การขาดการยอมรับจากผู้อื่น การ ไม่เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การขาดความ อดทน การรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ส่งผลให้ เกิดพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรงได้ และจาก ปรากฏการณ์ปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงของ เด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นในสังคม พบว่าส่วน หนึ่งมาจากพฤติกรรมความรุนแรงของนักเรียน อาชีวศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ในการเสริมสร้างให้เยาวชนกลุ่ม เสี่ยงมีความฉลาดทางจริยธรรม โดยพบว่ามี แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญได้แก่ แนวคิดมรรคมืองค์ แปรตซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นหลักธรรมในการส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองเป็นแนวปฏิบัติไปสู่ การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ), 2546) ซึ่งกระบวนการตาม กรอบแนวคิดมรรคมืองค์แปรต จะส่งเสริมให้ บุคคลเป็นผู้มีความฉลาดทางจริยธรรม เป็นผู้มี คุณธรรม มีความประพฤติดีทั้งกายและใจ มีสติ ปัญญา ตระหนักในเหตุและผล รู้จักยับยั้ง ควบคุมตนเอง สามารถเข้าใจชีวิตและสามารถ แก้ไข ปัญหาของชีวิตได้ ส่งผลให้สังคมมีระเบียบ มีความสงบสุข ตลอดจนพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2555) กล่าวว่ามรรคมืองค์แปรต เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาตนดังนั้น บุคคลจึงต้องพัฒนาชีวิตอยู่ตลอดเวลา และ กระบวนการฝึกฝน ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความรักความเมตตาในจิตใจ มอง เห็นคุณค่าในตนเอง มองเห็นคุณค่าของผู้อื่น มี พลังทางบวก ได้แก่มีความคิด คำพูด และการ กระทำด้านบวก มีสมาธิและคลื่นสมองต่ำด้วย การปฏิบัติฝึกฝน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2542)

โดยที่แนวคิดมรรคมืองค์แปรตและนีโอฮิว แมนนิสมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับแนวคิด

จริยธรรมและความฉลาดทางจริยธรรมนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมโดยกระบวนการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ Knowles (1980) มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เนื่องจากเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่เป็นกลุ่มเป้าหมายนี้มีช่วงอายุ 15-20 ปี เป็นวัยที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และกำลังพัฒนาไปสู่ผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งถือว่าเป็นช่วงชีวิตที่สำคัญ และจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต เป็นพลเมืองที่มีความสำคัญต่อประเทศอาชญา

รัตนอุบล (2551) กล่าวว่า วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยเริ่มแรก ที่ต้องได้รับความรู้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายุบสรรคต่างๆ ที่จะเข้ามาในการดำเนินชีวิต ตลอดจนมีทัศนคติ ค่านิยม และความสนใจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจในการฝ่าฟันวิกฤตต่างๆ ไปได้ด้วยดี ดังนั้นการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดของ Knowles (1980) เพื่อพัฒนาเยาวชนที่กำลังจะก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงนี้ เพราะเป็นการจัดเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับปัญหา ประสบการณ์ และชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยพิจารณาตามความต้องการและความสนใจ ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายและอบอุ่นโดยมีองค์ประกอบของโปรแกรมดังนี้ คือ 1) การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดสภาพให้เป็นบรรยากาศที่เป็นอิสระโดยให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมทำความรู้จักคุ้นเคยกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ผู้เรียนและผู้เรียน

ให้เกียรติเคารพในกฎเกณฑ์ร่วมกัน รวมทั้งจัดสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ 2) การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวินิจฉัยความต้องการสำหรับการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ตระหนักและทราบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้ตรงตามความต้องการและปัญหาของผู้เรียน 5) การพัฒนาโปรแกรมด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และเลือกกลยุทธ์ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ 6. การทดลองใช้โปรแกรมโดยการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ มีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก 7. การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ตนเอง เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ในยุควิกฤติของความรุนแรงทางสังคมนี้ เยาวชนของชาติจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชน เพื่อให้เป็นผู้มีความประพฤติดี เป็นคนดีของสังคม สอดคล้องกับ สุรียพร สุนทรศาลทูล (2553) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของจริยธรรมว่า ผู้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรมจะได้รับประโยชน์ต่อตนเอง โดยจะได้รับการยอมรับว่าเป็นคนดี ทำให้มีบุคคลยอมรับนับถือ เป็นที่รักของผู้อื่น มีความภาคภูมิใจในตนเอง จริยธรรมเป็นหลักธรรมที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติประสบความสำเร็จ ทำให้มีความอดทน มีความขยันหมั่นเพียร บุคคลผู้มีจริยธรรมจะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความเสียสละ มีความสามัคคี มีความเมตตาปราณี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า

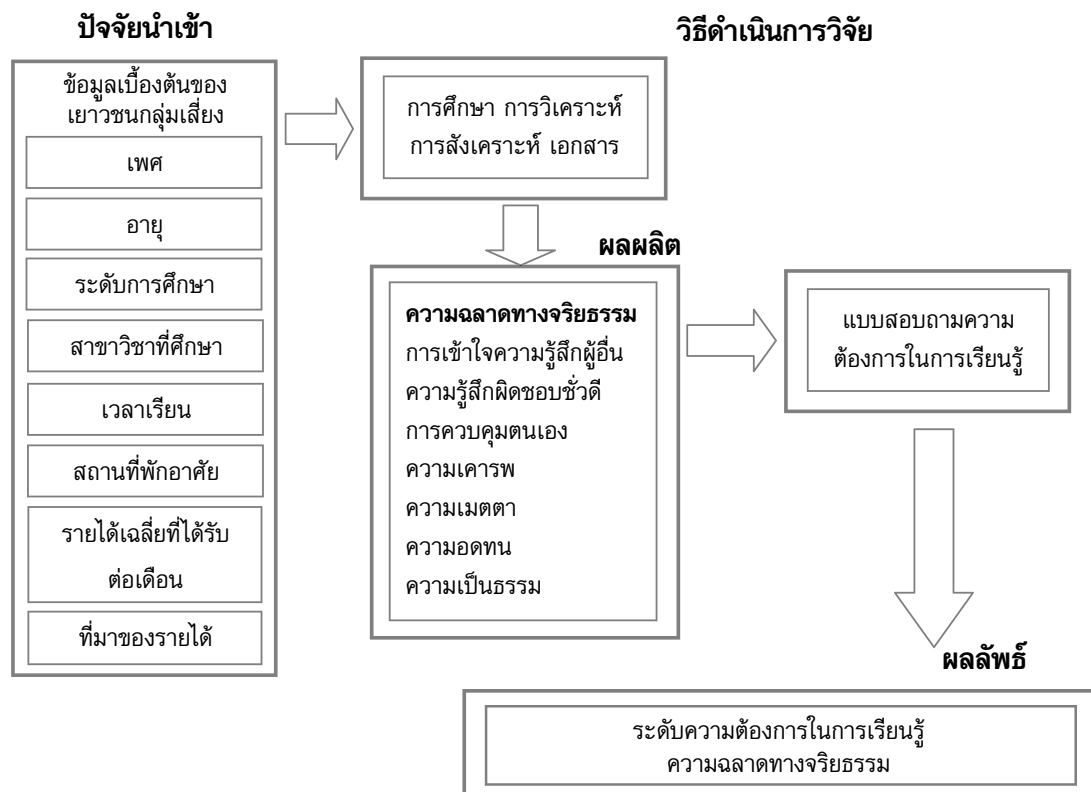
ประโยชน์ส่วนตน ลดความขัดแย้งในสังคม เนื่องจากการที่บุคคลประพฤติตนนั้นถือได้ว่า บุคคลนั้นเป็นคนดีของสังคม ไม่เป็นภาระของสังคม ดังนั้นเมื่อบุคคลกระทำความดีก็จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม จริยธรรมยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรม ลดปัญหาการฉ้อโกง การเอาเปรียบ และความไม่ยุติธรรม ประเทศชาติบ้านเมืองจะพัฒนาได้ต้องอาศัยคนดีมีจริยธรรม ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่าการพัฒนาใดๆ ในประเทศจำเป็นต้องพัฒนาคนที่จิตใจก่อน จึงเล็งเห็นความสำคัญของการใช้แนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรงมีภูมิคุ้มกันในตนเองเพื่อป้องกันและจัดการความ

รุนแรงที่จะเกิดขึ้นในสังคม

จากแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังกล่าวผู้วิจัยได้นำแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อมุ่งให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีแนวทางปฏิบัติตนเพื่อให้มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมรุนแรงที่มีผลกระทบที่เลวร้ายต่อสังคมโดยศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อวินิจฉัยให้ได้ประเด็นความต้องการในการเรียนรู้ อย่างแท้จริงของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเพื่อนำไปปฏิบัติให้ตอบสนองต่อความต้องการของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักเรียนอาชีวศึกษาอายุ 15-18 ปี ระดับปวช. ในสถาบันการอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 21 สถานศึกษา

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกนักเรียนอาชีวศึกษาอายุ 15-18 ปี ระดับปวช. จำนวน 400 คน ในสถาบันการอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 10 สถานศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากแนวคิดความฉลาดทางจริยธรรมของ Borba (2001) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ด้านดังนี้คือ 1) การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น 2) ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี 3) การควบคุม

ตนเอง 4) ความเคารพ 5) ความเมตตา 6) ความอดทน 7) ความเป็นธรรม

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ตอนดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สาขาวิชาที่กำลังศึกษาในปัจจุบัน สถานที่พักอาศัย รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ที่มาของรายได้ พฤติกรรมที่เคยมี สาเหตุที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ประสพการณ์การเรียนรู้ ความฉลาดทางจริยธรรม ประสพการณ์และความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นและความต้องการมากที่สุด

4 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นและความต้องการมาก

3 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นและความต้องการปานกลาง

2 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นและความต้องการน้อย

1 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับระดับความคิดเห็นและความต้องการน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยการศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือ เสนอขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วปรับแก้ให้มีความครอบคลุมตรงตามเนื้อหา สอดคล้องกับกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความเหมาะสม ภาษาที่ใช้ และความเป็นไปได้ก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ผู้วิจัยปรับแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ จากนั้นผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือเพื่อทดลองใช้ (Try out)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนอาชีวศึกษาอายุ 15-18 ปี ระดับปวช. ในสถาบันการอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แห่งหนึ่งจำนวน 40 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมอยู่ที่ .96 ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงสถาบันการอาชีวศึกษากลุ่มเสี่ยง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 สถานศึกษา จำนวนแต่ละ 40 ชุดโดยผู้วิจัยดำเนินการส่งและรับเอกสารแบบ

สอบถาม คืนด้วยตนเอง นำแบบสอบถามตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ต่อไปและพบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์จำนวน 394 ชุด

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมในรูปตาราง นำเสนอค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพร้อมบรรยาย

ผลการวิจัย

ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงตามลำดับดังนี้

1. ด้านความเป็นธรรม เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเป็นธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, $S.D. = .91$) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการขอประนีประนอมมากกว่าการใช้ความรุนแรง ($\bar{x} = 3.67$, $S.D. = .97$) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการยอมรับผลการแพ้หรือชนะในการแข่งขัน ($\bar{x} = 3.64$, $S.D. = 1.01$) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือ การไม่เลือกปฏิบัติเพื่อประโยชน์พวกพ้อง ($\bar{x} = 3.62$, $S.D. = .99$)

2. ด้านความเคารพ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเคารพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.64$, $S.D. = .87$) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่าประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ

ด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นว่าด้วยความอ่อนน้อม และการให้เกียรติ ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 1.05) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้มีความคิดเห็นต่างกัน ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = .93) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นเหมือนที่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเอง ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = .94)

3. ด้านการควบคุมตนเอง เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านการควบคุมตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, S.D. = .83) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการสามารถควบคุมอารมณ์ในทุกสถานการณ์ ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .92) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการสามารถคอยอย่างอดกลั้น ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = .95) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือด้านการคิดอย่างรอบคอบก่อนทำสิ่งใดไม่ผลิผลาม ($\bar{x} = 3.60$, S.D. = .91)

4. ด้านความอดทน เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความอดทนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = .87) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการสามารถอดทนกับคำพูดล้อเลียน เยาะเย้ย ถากถาง ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = 1.01) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการให้อภัยผู้อื่น ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = .93) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือ ด้านการยอมรับพฤติกรรมของผู้อื่นได้ ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = .94)

5. ด้านความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = .81) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .93) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการละอายใจและยอมรับผิดเมื่อทำผิด ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = .91) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือ ด้านการประพฤติและปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องต่อตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = 1.00)

6. ด้านความเมตตา เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเมตตาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .83) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความปรารถนาดี ไม่เยาะเย้ย ดุฎก ล้อเลียน หรือสบประมาทผู้อื่น ($\bar{x} = 3.64$, S.D. = .93) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .92) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้น้อยที่สุดคือ ด้านการเห็นใจผู้อื่นเช่นเสียใจเมื่อเห็นคนถูกทำร้าย ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .97)

7. ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = .84) เมื่อพิจารณาความต้องการเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้มากที่สุดคือ ด้านการรับรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = .95) ส่วนประเด็นรองลงมาคือความต้องการเรียนรู้ด้าน

การช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = .94) และประเด็นที่มีความต้องการเรียนรู้ น้อยที่สุดคือด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความใส่ใจ ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = .92)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำผลมาอภิปรายรายด้านดังนี้

1. ด้านความเป็นธรรม จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเป็นธรรมมากที่สุด เนื่องจากเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต้องการให้มีการประนีประนอมมากกว่าการใช้ความรุนแรง การเปิดใจกว้างยอมรับความแตกต่างและยอมรับผลของการแข่งขัน และการแก้ปัญหาอย่างสันติและเป็นธรรม โดยที่ปัญหาพฤติกรรมรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษาในสังคมไทยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นการยกพวกตีกันระหว่างสถาบัน การสามารถทำร้ายคู่ขัดแย้งหรือคู่กรณีที่ไม่ว่าจะรู้จักกันมาก่อนด้วยประเด็นความรักพวกพ้อง ความรักสถาบัน ค่านิยมความมีศักดิ์ศรีที่ได้รับการปลูกฝังในสถาบัน การต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ของกลุ่ม หรือผู้อื่น การถูกทำร้ายมาก่อนทำให้เสียศักดิ์ศรี การพ่ายแพ้ไม่ได้และการรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ล้วนเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธกษพล บุญยมาลิกและคณะ (2555) ที่ศึกษาภาพรวมของปัญหาทัศนคติ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินเพื่อใช้ในการแก้ไข ปัญหาความรุนแรงของนักศึกษาและสอดคล้องกับแนวคิดของ มัลลิกา มัติโก และเสาวคนธ์ พิระพันธ์ (2551) ที่สะท้อนสาเหตุ ปัญหาและพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน

2. ด้านความเคารพ จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเคารพในเรื่องการมีสัมมาคารวะและมารยาทในชีวิตประจำวันในระดับมากที่สุด โดยที่ความเคารพและมารยาทเป็นความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา และใจ ได้แก่ มารยาทในการแสดงความเคารพ มารยาทในการนั่ง การยืน การพูด การฟัง การไหว้ มารยาทในการแต่งกาย มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทต่อผู้อื่นและกฎระเบียบในสังคม ดังนั้นการแสดงออกซึ่งความเคารพต่อบุคคล ต่อสถานที่ ต่อสังคมและการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม การมีสัมมาคารวะ การใช้คำพูดที่สุภาพ การกล่าวขอบคุณและขอโทษ การฟังอย่างสุภาพ การแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ การให้เกียรติผู้อื่น การรู้จักแสดงออกอย่างมีมารยาทตามสถานการณ์ที่เหมาะสม จะพัฒนาให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความประพฤติดี ปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นด้วยความเคารพและให้เกียรติ เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Borba (2001) ว่า การที่บุคคลที่มีสัมมาคารวะมีความเคารพต่อตนเอง บุคคลอื่น สถานที่ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในชีวิตประจำวันจะทำให้เกิดความรู้สึกระเบียบวินัยรักษากฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติในบ้าน โรงเรียน ชุมชนและสังคม มีความรับผิดชอบประพฤติและปฏิบัติตนถูกต้องเป็นพลเมืองที่ดี และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วนิดา ขาวมงคล (2546) ซึ่งกล่าวว่า การรู้จักกาลเทศะเป็นทักษะที่ควรฝึกฝนเพื่อช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพตนเอง ทำให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เห็นความสำคัญของส่วนรวม ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม และผู้อื่น

3. ด้านการควบคุมตนเอง จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านการควบคุมตนเองมากที่สุดในด้านการสามารถควบคุมอารมณ์ในทุกสถานการณ์ ซึ่งเป็นความฉลาดทางจริยธรรมที่สำคัญตามแนวคิด Borba (2001) ที่กล่าวไว้ว่าการที่บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้จะส่งผลให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ สามารถคิดอย่างรอบคอบ และประพฤติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถควบคุมความคิดและพฤติกรรมตนเองไม่ให้ตอบสนองแรงกระตุ้นและอารมณ์ต่างๆ โดยที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงจะสามารถลดความรุนแรงของพฤติกรรมและความประพฤติที่ไม่เหมาะสมได้เช่น การขว้างปาสิ่งของ การทำร้ายร่างกาย การพูดหยาบคาย การทะเลาะวิวาท เป็นต้น โดยเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต้องได้รับการฝึกฝนด้านการสามารถควบคุมตนเองต่ออารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ด้วยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดอุปนิสัยที่ดีและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดมรรคมืองค์แปดที่ NhatHanh (2012) กล่าวว่า การมีสติระลึกรู้ชอบ จะทำให้มีสติรู้ตัวอยู่เสมอ รู้ทันอารมณ์และความคิดของตนเองทุกเวลา ทำให้รู้จักยั้งคิด ควบคุมตนเองได้ ทำให้คิดดี พูดดี ทำดี ซึ่งการเพียรพยายามฝึกฝนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอให้มีสติรู้ทันตัวเองตลอดเวลา คือ หัวใจสำเร็จของการเป็นผู้มีสติ มีสมาธิจดจ่อ ยิ่งมีใจจดจ่อมากก็จะมีสติมากขึ้น ทำให้สามารถควบคุมตนเองได้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีสติ

4. ด้านความอดทน จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความอดทนมากที่สุดในด้านการสามารถอดทนต่อคำพูดล้อเลียน เยาะเย้ย ถากถางคำพูดเหยียด

หยาม คำพูดทำร้ายยั่วยุอารมณ์ที่ส่งผลต่อการทะเลาะวิวาท ซึ่งตรงกับประเด็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมความรุนแรงในกลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยงตามแนวคิดของมัลลิกา มัติโกและเสาวคนธ์ พิระพันธ์ (2551) ดังนั้นการมีความอดทน อดกลั้น นิ่งสงบต่อการยั่วยุเมื่อมีใครมาทำให้ไม่พอใจ จึงเป็นความฉลาดทางจริยธรรมที่เยาวชนกลุ่มเสี่ยงควรเรียนรู้ เพื่อกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง และการเรียนรู้ในการให้อภัยผู้อื่นด้วยความอดทน และการอดทนยอมรับความคิดเห็นหรือพฤติกรรมของผู้อื่นที่แตกต่างทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

5. ด้านความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ผลการวิเคราะห์พบว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความรู้สึกผิดชอบชั่วดีมากที่สุดในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องทั้งทางด้านกาย วาจา ใจ การรู้จักแยกแยะการกระทำที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง และประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม การรู้สึกละอายใจเมื่อประพฤติหรือกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องมีความซื่อสัตย์ไม่โกง ไม่ลักขโมย ไม่โกหก ซึ่งตรงกับแนวคิดของ สุนน อมรวิวัฒน์ (2542) ว่า การฝึกฝนตนเอง ควบคุมพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสมโดยใช้ศีลเป็นแกนหลักในการพัฒนาชีวิตจะทำให้เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่สร้างความรำคาญ ไม่ทำให้ตนเองผู้อื่น และสังคมเดือดร้อน

6. ด้านความเมตตา จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านความเมตตามากที่สุดในด้านการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรัก ความปรารถนาดี การมีความเมตตาต้องการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ทำให้เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีจิตใจ

อ่อนโยนไม่แข่งกระด้าง เป็นคนมีน้ำใจ มีความรักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตรงตามแนวคิดของ วนิดา ขาวมงคล (2546) ว่า ความเมตตาเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ควรปลูกฝัง ทำให้เป็นบุคคลที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเข้าใจลักษณะความแตกต่างของบุคคล ยอมรับในคุณค่าของผู้อื่น ให้อภัยในความผิดพลาดของผู้อื่น ตลอดจนเห็นความสำคัญของส่วนรวม ไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิต และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเกียรติวรรณ อมาตยกุล (2542) กล่าวว่าการพัฒนาความรักความเมตตาในจิตใจจะทำให้เป็นบุคคลที่ปราศจากความรู้สึกด้านลบ ปราศจากจิตใจที่หยาบกระด้าง ซึ่งตรงกับความต้องการในการเรียนรู้ของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้เป็นผู้มีจิตใจเมตตาที่จะส่งผลให้ไม่ต้องการใช้ความรุนแรงในการทำร้ายผู้อื่น ไม่คิดแบ่งแยกกลุ่มแยกพวกแยกสถาบัน

7. ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น จากผลการวิเคราะห์พบว่า เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีความต้องการเรียนรู้ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากที่สุดในด้านรับรู้ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเรา คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น จะทำให้รู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถประพฤติปฏิบัติตอบสนองผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น หรือทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข การเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นจะช่วยให้

เยาวชนกลุ่มเสี่ยงมีพฤติกรรมลดความรุนแรง เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ผู้อื่นและสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Borba (2001) ว่า การที่บุคคลเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นจะส่งผลให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ทำร้ายความรู้สึกผู้อื่น และหยุดการกระทำรุนแรง

ข้อเสนอแนะ

1. ในการพัฒนาเยาวชนกลุ่มเสี่ยงให้มีความฉลาดทางจริยธรรมนั้น ควรเสริมสร้างความต้องการเรียนรู้ในประเด็นที่มีความต้องการทุกด้าน และเน้นจัดโปรแกรมอบรมเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในด้านความต้องการในการเรียนรู้มากที่สุด 3 อันดับแรก

2. ในการเก็บข้อมูลความต้องการในการเรียนรู้ความฉลาดทางจริยธรรมกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงครั้งต่อไปเมื่อผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความต้องการเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยควรดำเนินการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านรวบรวมข้อมูล (Triangulation) ด้วยการสัมภาษณ์ และ/หรือการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interview) เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม เชื่อถือได้ และตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาโปรแกรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความฉลาด ทางจริยธรรมให้กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2542). *คุณธรรม 2000 ศาสตร์แห่งการดำเนินชีวิตตามแนวทางนีโอฮิวแมนนิส*. กรุงเทพมหานคร: ที.พี. พรินท์.
- เกียรติภูมิ วงศ์รจิต และคณะ. (2552). *การพัฒนาแบบประเมินความเสี่ยงต่อพฤติกรรมรุนแรงในนักเรียนอาชีวศึกษา*. รายงานการวิจัย โรงพยาบาลศรีธัญญา กรมสุขภาพจิต กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2546). *ธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลิกมุม.
- พิทักษ์พล บุญยมาลิก. (2555). การพัฒนาและศึกษาความเที่ยงตรงของเครื่องมือประเมินเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 57(1), 1-18.
- มัลลิกา มัติโก และเสาวคนธ์ พิระพันธ์. (2551). รายงานการวิจัยเรื่อง *มิติทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความรุนแรงในเด็กและเยาวชน*. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). *หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรัตน์ วิจารณ์ปรีชา. (2550). *การควบคุมพฤติกรรมกระทำรุนแรงของนักเรียนในโรงเรียน*. อ.ดำเนินสะดวก ราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา) สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนน อมรวิวัฒน์. (2542). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวพุทธศาสตร์*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุริย์พร สุนทรสารทูล. (2553). *รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา) สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). *การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). *พัฒนาการ การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่*. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Borba, Michele. (2001). *Building Moral Intelligence: The Seven Essential Virtues that Teach Kids to Do the Right Thing*. Jossy-Bass.
- Knowles, Malcolm S. (1975). *Self-Directed Learning: A guide for Learners and Teachers*. Chicago: Follett Publishing Company.
- Knowles, Malcolm S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*. (2nd ed.). New York: Cambridge.
- NhatHanh, Thich. (2012). *Good Citizens*. Canada: Parallax Press.

ผู้เขียน

อภิรดี ผลประเสริฐ นิลิตดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: apdusit@yahoo.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: aeworarat@yahoo.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาพันธ์ สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับสนับสนุนจากทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช